

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ І ПРАВА
КАФЕДРА ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА**

**УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ
ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА**

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконав: здобувачII курсу 10-231М
групи,
денної форми навчання
Спеціальності 071 Облік і оподаткування
Освітньо-професійної програми Облік і
оподаткування
Стасенко Сергій Сергійович

Керівник доктор економічних наук,
професор Мохненко Андрій Сергійович
(наук. ступінь, вчене звання, П.І.Б.)
Рецензент директор ІІІ «Собрі»
Соболь А.М.
(посада, П.І.Б.)

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретико-методологічні основи обліку основних засобів	5
1.1. Поняття основних засобів, їх класифікація	5
1.2. Оцінка основних засобів	10
1.3. Основи міжнародних стандартів з обліку основних засобів	11
РОЗДІЛ 2. Організація обліку основних засобів на підприємстві	18
2.1. Економічна характеристика підприємства	18
2.2. Методологічні засади формування бухгалтерського обліку основних засобів	22
2.3. Облік надходження, вибуття та переоцінки основних засобів	24
РОЗДІЛ 3. Шляхи вдосконалення обліку основних засобів на підприємстві	32
3.1. Документальне оформлення обліку основних засобів	32
3.2. Вдосконалення організації обліку основних засобів	39
3.3. Вдосконалення аудиту основних засобів	45
ВИСНОВКИ	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	52

ВСТУП

Актуальність теми. Для здійснення своєї діяльності підприємства повинні мати необхідні засоби та матеріальні умови. Вони є важливим елементом виробничих сил і визначають їх розвиток.

В умовах економічної реформи підвищується роль обліку і контролю за раціональним використанням всіх ресурсів, в тому числі і основних засобів, так як основні засоби є матеріальною базою будь-якої підприємницької діяльності, без них сьогодні не може здійснюватися жоден господарський процес.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано у рамках науково-дослідної теми кафедри фінансів, обліку та підприємництва: "Теоретичні, методологічні та практичні аспекти конкурентоспроможного розвитку підприємств регіону" (№ 0117U003286). У межах даної теми розроблено заходи щодо вдосконалення бухгалтерського обліку основних засобів на сучасному підприємстві.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні шляхів удосконалення організації обліку основних засобів підприємства.

Для досягнення мети визначено наступні основні **завдання**:

- вивчення теоретичних положень та діючих законодавчих актів в щодо обліку основних засобів підприємства;
- аналіз діяльності підприємства та обліку основних засобів підприємства;
- надання пропозиції, щодо вдосконалення організації обліку основних засобів на сучасному підприємстві.

Об'єктом дослідження є процеси удосконалення організації обліку основних засобів підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти організації обліку основних засобів підприємства.

Методи дослідження. У роботі використовувались наступні методи дослідження: системний аналіз, синтез, абстрагування, порівняння та групування.

Наукова новизна дослідження полягає у обґрунтуванні практичних і теоретичних рекомендацій, які спрямовані на удосконалення організації обліку основних засобів підприємства.

Практичне значення одержаних результатів роботи полягає в тому, що вони можуть бути використані на сучасному підприємстві.

Апробація результатів роботи. Загальні результати наукового дослідження оприлюднені на V міжнародній науково-практичній конференції "Проблеми і тенденції розвитку сучасної економіки в умовах інтеграційних процесів: теоретичні та практичні аспекти" (Херсон, 15-16 Жовтня 2020 року).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

1.1. Поняття основних засобів, їх класифікація

Для здійснення своєї діяльності підприємства повинні мати необхідні засоби та матеріальні умови. Вони є важливим елементом виробничих сил і визначають їх розвиток.

"Основні засоби (ОЗ) – матеріальна основа (база) будь-якої підприємницької діяльності. Без них сьогодні не може здійснюватися жоден господарський процес" [4, С. 23].

В економічній теорії основні фонди є засобами тривалого використання (розвитку), зберігаючи при цьому свою первісну фізичну (природну) форму і переносячи свою вартість на готову продукцію протягом кількох виробничих циклів, таких як знос (фізичний і моральний). Трудові дані - це те, на що працівник впливає на предмет праці з метою отримання очікуваного результату. Економічне поняття основних засобів покладено в основу термінів, що використовуються в бухгалтерському обліку та оподаткуванні.

У бухгалтерському обліку під поняттям основних засобів розуміють матеріальні цінності, що знаходяться у підприємства для виробництва або постачання товарів, надання робочої сили, здачі в оренду іншим особам або для виконання адміністративних і соціально-культурних функцій, і очікуваний термін його служби (експлуатації) перевищує один рік (або бізнес-цикл, якщо більше одного року).

"Об'єкт основних засобів – це закінчений пристрій з усіма пристосуваннями і приладдям до нього або окремий конструктивно відокремлений предмет, що призначений для виконання певних самостійних функцій, чи відокремлений комплекс конструктивно з'єднаних предметів одного або різного призначення, що мають для їх

обслуговування загальні пристосування, приладдя, керування та єдиний фундамент, унаслідок чого кожен предмет може виконувати свої функції, а комплекс - певну роботу тільки в складі комплексу, а не самостійно" [28, С. 43].

Якщо об'єкт нерухомого майна складається з частин з різним терміном служби (експлуатації), то кожна з цих частин може бути визначена в бухгалтерському обліку як окремий об'єкт нерухомого майна.

Якщо майбутні економічні вигоди, пов'язані з проектом, імовірно, надходять до підприємства, і вартість проекту може бути надійно оцінена, проект визначається як актив.

Одиницею обліку ОЗ є об'єкт основних засобів.

"В податковому обліку під поняттям основні фонди розуміють матеріальні цінності, які використовуються в господарській діяльності платника податків протягом періоду, що перевищує 365 календарних днів з дати введення в експлуатацію, і вартість яких поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом" [1, С. 15].

При організації обліку ОЗ в Україні підприємства, які здійснюють діяльність в Україні, а також підприємства, діяльність яких фінансується за рахунок коштів бюджету керуються наступними законодавчими та нормативними документами:

1. Закон України – Про бухгалтерський облік і фінансову звітність.
2. Указом Президента України – Про перехід України до загальноприйнятої у міжнародній практиці системи обліку й статистики.
3. Положенням (стандартом) бух. обліку 7 Основні засоби.
4. Планом рахунків бух. обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій.
5. Інструкцією із застосування Плану рахунків бух. обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій.

Основними завданнями обліку основних засобів є:

1. Контролювати зберігання основних засобів.
2. Своєчасно та точно фіксувати надходження, внутрішній хід, ефективне використання та вибуття основних засобів (коштів).
3. Своєчасно (щомісячно) відображається облік зносу (амортизації) основних засобів.
4. Поміркуйте над обліком витрат на ремонт основних засобів.
5. Визначити результати ліквідації та списання недооцінених основних засобів.
6. Виявлення зайвих та застарілих основних засобів.
7. У разі основних засобів своєчасно надавати необхідну інформацію керівництву підприємства.
8. Контроль за ефективним використанням основних засобів.

ОЗ можна згрупувати за використанням, за їх функціональним призначенням, за галузевою ознакою, за натурально-матеріальним складом, за ознакою належності.

"За функціональним призначенням розрізняють:

- виробничі – основні засоби, що безпосередньо беруть участь у виробничому процесі або сприяють його здійсненню (будови, споруди, силові машини або обладнання, робочі машини та обладнання тощо), що діють у сфері матеріального виробництва;

- невиробничі – основні засоби, що не беруть участь безпосередньої або побічної участі у процесі виробництва й призначені в основному для обслуговування комунальних і культурно-побутових потреб (будови, споруди, обладнання, машини, апарати тощо), які використовують у невиробничій сфері" [5, С. 47].

За галузевою ознакою ОЗ підрозділяються на: транспортні, будівельні, зв'язку, промислові тощо.

"За використанням основні засоби поділяються на:

- діючі;

- всі основні засоби, що використовуються у господарстві;
- недіючі – основні засоби, що не використовуються у даний період часу в зв'язку з тимчасовою консервацією підприємств або окремих цехів;
- запасні - різне устаткування, що знаходиться в резерві й призначене для зміни об'єктів основних засобів-б, що вибули або ремонтуються" [5, С. 48].

"За ознакою належності основні засоби підрозділяються на:

- власні - засоби можуть складатися із статутного (пайового, акціонерного) капіталу, додаткового капіталу з відповідних джерел на розширення роботи підприємства, власних прибутків, цільового фінансування і цільових надходжень;
- орендовані – основні засоби, що показуються у балансі орендодавця, тим самим виключається можливість подвійного обліку одних і тих самих засобів" [5, С. 49].

З класифікацією ОЗ нерозривно пов'язане визначення поняття інвентарного об'єкта.

Інвентар – це повне обладнання, окрема одиниця або група предметів, і все обладнання разом виконує спільну економічну функцію. Багато об'єктів, що належать до основних засобів, є допоміжними або обслуговуючими іншими об'єктами. Ці допоміжні об'єкти можуть обслуговувати один або кілька основних об'єктів. У першому випадку допоміжний об'єкт необхідно використовувати як невід'ємну частину основного об'єкта, у другому - як окремий інвентарний об'єкт. Інвентарний об'єкт є обліковою одиницею ОЗ.

"Основні засоби також класифікуються за натурально-рисловою ознакою та обліковуються по групам. Під групою основних засобів розуміють сукупність однотипних по технічним характеристикам, призначенню та умовам використання необоротних матеріальних активів" [6, С. 77].

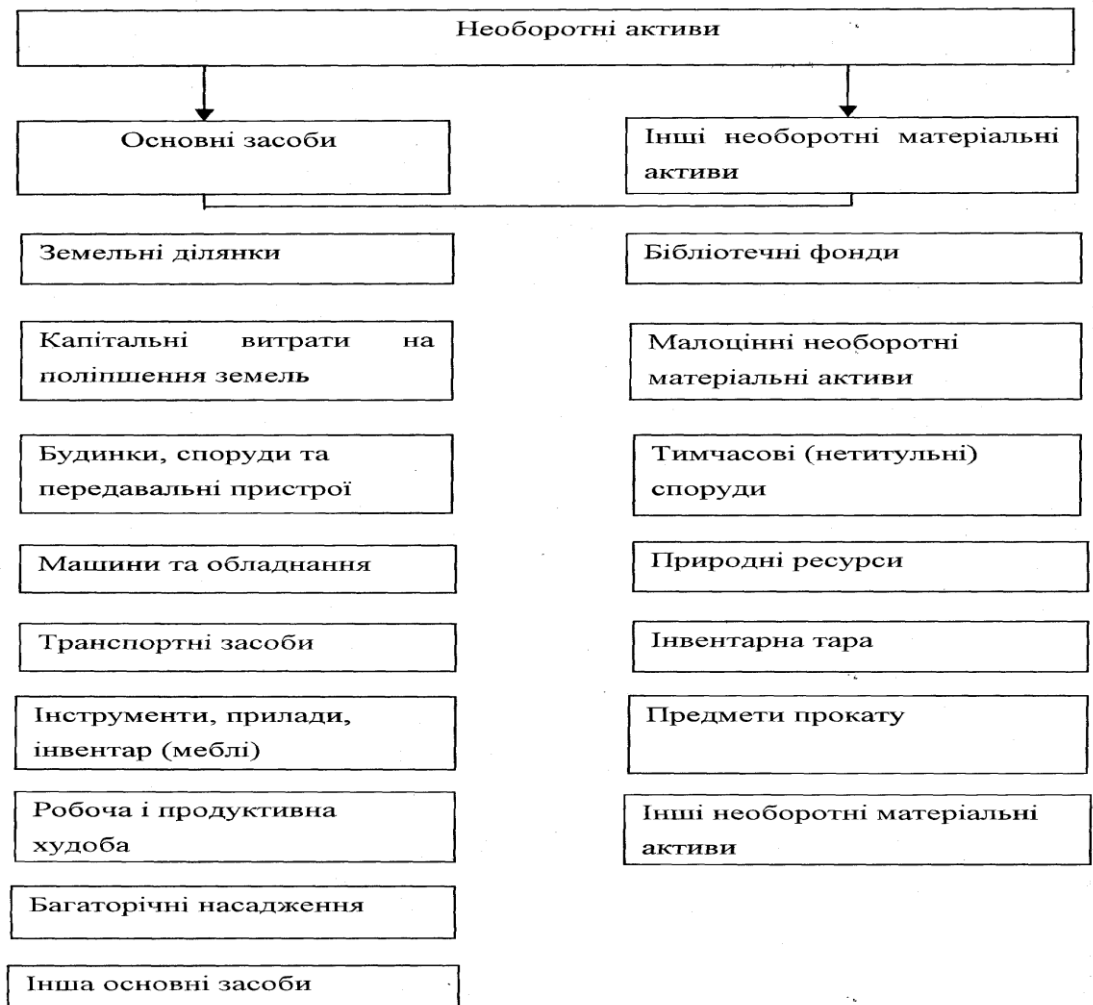

Рис. 1.1. Класифікація основних засобів у складі необоротних активів.

Для цілей оподаткування ОЗ ділять на три групи:

"– група 1 - будівлі, споруди, їх структурні компоненти та передавальні пристрої, у тому числі житлові будинки та їх частини (квартири і місця загального користування);

– група 2 - автомобільний транспорт і вузли (запасні частини) до нього, меблі, побутові електронні, оптичні, електромеханічні прилади та інструменти, включаючи електронно-обчислювальні машини, інші машини для автоматичної обробки інформації, інформаційні системи, телефони, мікрофони і рації, інше конторське (офісне) обладнання, пристрої та приладдя до них;

– група 3 - інші основні засоби, що не увійшли до груп 1 і 2,

включаючи с/г-кі машини і знаряддя, робочу й продуктивну худобу та багаторічні насадження" [28, С. 54].

1.2. Оцінка основних засобів

Згідно з вимогами П(С)БО 7 "Основні засоби" залежно від характеру, стану, часу оцінки розрізняють наступні види вартості ОЗ:

- первинна вартість;
- переоцінена вартість;
- залишкова вартість;
- справедлива вартість;
- відновлювальна вартість;
- вартість, що амортизується;
- ліквідаційна вартість.

"Первинна вартість – історична (фактична) вартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих) витрачених для придбання (створення) необоротних активів" [18, С. 33].

Придбані (створені) ОЗ зараховуються на баланс підприємства за первинною вартістю. Одиницею обліку ОЗ є об'єкт основних засобів.

Первісна вартість основних засобів включає такі витрати:

- Сума, сплачена постачальникам активів і підрядникам за будівельно-монтажні роботи (без урахування непрямих податків);
- Реєстраційні збори, державні зобов'язання та подібні збори, пов'язані з отриманням (отриманням) прав на основні засоби;
- Непрямі податки, пов'язані з придбанням (створенням) основних засобів (якщо вони не відшкодовуються підприємству);
- Витрати на страхування ризику поставки основних засобів;
- Вартість встановлення, монтажу та налагодження основних засобів;

- Інші витрати безпосередньо пов'язані з приведенням основного засобу до стану, придатного для використання за призначенням.

Первісна вартість медичного закладу (його зобов'язання визначається загальною сумою) визначається розподілом цієї суми пропорційно до справедливої вартості окремого медичного закладу. Первісна вартість об'єктів, переданих з оборотних активів, товарів, готової продукції тощо в основні засоби, дорівнює їх вартості, визначеній за П(С)БО №9 інвентаризації та №16 витрат.

"Переоцінена вартість – вартість необоротних активів після їх переоцінки. Залишкова вартість – різниця між первісною (переоціненою) вартістю та сумою зносу основних засобів. Справедлива вартість – ринкова вартість, визначена шляхом експертної оцінки, яку, як правило, визначають професійні оцінювачі. Вартість, яка амортизується - первинна або переоцінена вартість необоротних активів за врахуванням їх ліквідаційної вартості. Ліквідаційна вартість - сума коштів або вартість інших активів, яку підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) необоротних активів після закінчення строку їх використання (експлуатації), за врахуванням витрат, пов'язаних з продажем (ліквідацією)" [38, С. 67].

Під відновлювальною вартістю ОЗ розуміють вартість їх відновлення (побудова, виготовлення, одержування) в сучасних умовах, на сучасному рівні складених цін, норм та розцінок. Відновлювальна вартість ОЗ має велике практичне значення, тому що забезпечує більш реальне планування нових капітальних інвестицій.

1.3. Основи міжнародних стандартів з обліку основних засобів

Основні концептуальні принципи обліку необоротних активів сформовані в Міжнародному стандарті бухгалтерського обліку №16. Стандарт №16 визначає нерухомість, споруди та обладнання, як

матеріальні активи, які є на підприємстві для використання в виробництві і зберігаються в формі запасів товарів або використовуються для здачі в оренду і які передбачають використовувати на протязі більше одного звітного періоду. Прикладами матеріальних активів, споруд та обладнання являються: земля, станки, автотранспорт, кораблі, меблі та прилади, офісне обладнання.

Собівартість одиниці нерухомості, споруд складається з купівельної вартості, враховуючи митний податок плюс безповоротні податки на купівлю плюс витрати, які безпосередньо пов'язані з приведенням необоротних активів в робочий стан плюс любі торгові знижки або пільги на продаж, які потім вираховуються при визначенні закупівельної ціни. Прикладами прямих витрат являються:

1. Вартість підготовки будівельного майданчика;
2. Транспортне - заготівельні витрати;
3. Витрати на встановлення;
4. Заробітна плата спеціалістів.

На момент придбання первинна вартість необоротних активів обов'язково включається в склад активів підприємства і відображається в бухгалтерському балансі. Понесені фірмою витрати на придбання обладнання не включаються в собівартість звітного періоду.

Згідно міжнародній практиці амортизація або знос не нараховується на такий вид необоротних активів, як земля. Передбачається, що строк використання землі не може бути обмежений, тому якщо для обліку подібних по своїм характеристикам видів необоротних активів може використовуватись якийсь синтетичний єдиний облік, де буде відображатися облік землі навіть в тому випадку, якщо вона зайнята під будівлею, але такі види об'єктів також відображаються на окремих бухгалтерських рахунках.

В тих випадках, коли необоротні активи купуються по одній ціні, яка враховує крім вартості власної споруди також і вартість землі у

підприємства - покупця відбувається розподіл загальної вартості угоди між обома об'єктами обліку. Крім договірної ціни в первину вартість землі можуть включатися також витрати пов'язані з оформленням угоди купівлі-продажу. Якщо власник землі здійснює на ній які - не будь роботи по покращенню родючості, прокладає комунікації, проводить насадження, то для цих об'єктів облік проводять також на окремих синтетичних рахунках.

Амортизація, як категорія бухгалтерського обліку означає віднесення на витрати звітного періоду частини вартості необоротних активів використання яких було однією з умов отримання прибутку в цьому періоді. Списання на витрати амортизації відображається кореспонденцією:

Дебет

Кредит

“Амортизація” (витрат)

Накопичена амортизація” (активи)

Розрахунок амортизації в зарубіжному обліку трактується, як процес систематичного розподілу первинної вартості необоротних активів на витрати по періодам експлуатації але не як вимір їх вартості на дату складання балансу. Фактична ринкова вартість необоротних активів може суттєво відрізнятись від відображеної в балансі облікової або залишкової вартості. Відображена в балансі залишкова вартість необоротних активів характеризує собою ту частину їх вартості, яка повинна бути віднесена на витрати в майбутньому. Сума відображена в балансі по Кредиту рахунка “Накопичена амортизація” показує ту частину первинної вартості необоротних активів, яка вже була раніше віднесена на витрати та включена в собівартість продукції підприємства:

Залишкова вартість = Первинна вартість - Накопичена амортизація

Придбання необоротних активів представляє собою наче передоплату на кілька років вперед тих витрат, які підприємство повинне понести для того, щоб використовувати в своєму обігу засоби праці. В свою чергу являючись частиною первинної вартості

необоротних активів амортизація повертається на підприємство, як елемент виручки від реалізації в рахунок відшкодування раніше понесених витрат на купівлю цих активів. Накопичена амортизація не є фондом накопичення грошових засобів для заміни застарілих необоротних активів. Вона є частиною первинної вартості раніше довгостроково використовуваних необоротних активів.

Методи розрахунку амортизації зводяться до 2 основних груп:

1. традиційні або класичні методи
2. методи прискореної амортизації.

До традиційних методів відносять:

- 1.1. метод прямолінійного списання;
- 1.2. метод оснований на обліку продуктивності обладнання.

Метод прискореної амортизації включає:

- 2.1. метод фіксованої подвоєної норми амортизації;
- 2.2. метод суми років.

При цьому на зарубіжних підприємствах можуть використовувати різні методи розрахунку амортизації в залежності від видів активів. Для цього виділяють, що для визначення суми амортизації, яку треба включити в собівартість та в звіт про прибуток часто приміняються методи, які використовуються і відрізняються від тих методів, які відповідають податковому законодавству.

За границею розрахунок амортизації, яку потрібно включити в собівартість звітного періоду завжди ґрунтується на використанні таких показників:

1. первинна вартість об'єкта амортизації;
2. залишкова вартість об'єкта амортизації на припустимий об'єкт вибуття;
3. період служби об'єкта амортизації або період експлуатації;
4. амортизуєма частина первинної вартості об'єкта.

Залишкова вартість і строк служби визначається експертним

шляхом на момент придбання об'єкта амортизації. Це потрібно робити для визначення тої частини первинної вартості об'єкта, яку потрібно списати на витрати за період експлуатації:

$$\text{Амортизуєма вартість об'єкта} = \text{Первинна вартість} - \text{Залишкова вартість на момент вибуття об'єкта.}$$

Метод прямолінійного списання. Згідно йому на витрати звітного періоду списується постійна частина амортизуємої вартості об'єкта. Розрахунок складається з таких етапів:

1. визначається щорічна сума амортизації, тобто первинна вартість - залишкова вартість на момент вибуття і цю різницю розділити на період експлуатації.

2. визначаються щорічні суми амортизаційних витрат, величина накопиченої амортизації і залишкова вартість об'єкта. При використанні цього метода не приймається в розрахунок фактичне експлуатаційне навантаження об'єкта амортизації, що являється недоліком цього метода.

Метод оснований на обліку продуктивності обладнання. Цей метод дозволяє встановлювати зв'язок, між інтенсивністю експлуатації об'єкта, приносимими ними прибутками та сумою амортизації, яку потрібно списати на витрати. На першому етапі визначають норму амортизаційної одиниці експлуатаційної продуктивності об'єкта, тобто це буде прогнозований розрахунок. Застосовується для вантажногоавтотранспорту, де можна встановити прогнозований пробіг авто. При цьому норма амортизації визначається:

$$\text{Первинна вартість об'єкта} - \text{Залишкова вартість об'єкта}$$

$$\text{Прогнозований пробіг автомашини.}$$

На другому етапі цього методу розраховується фактична амортизація, тобто визначається: витрат за кожний звітний період;

- б) величина накопиченої амортизації;
- в) залишкова балансова вартість об'єкта.

Це метод в основному використовується для тих видів

необоротних активів, які безпосередньо пов'язані з виробництвом, наданням послуг і по яким є можливість визначити їх вклад в конкретний продукт.

Метод фіксованої подвоєної норми амортизації. Він ще називається методом прискореної амортизації. Примінення цього метода дозволяє підприємствам накопичувати більшу суму амортизаційних відрахувань в перші роки експлуатації своїх необоротних активів. При цьому методі підприємства забезпечують найбільш швидке повернення своїх капітальних вкладень в перші роки експлуатації необоротних активів.

Послідовність розрахунку має вигляд:

1 етап по методу прямолінійного списання визначається річна норма амортизації, тобто первинна вартість - залишкова вартість і цю різницю поділити на період експлуатації.

2 етап щорічна норма амортизації подвоюється і по цій фіксованій нормі буде визначатися величини амортизаційних витрат, які потрібно включити в собівартість кожного року експлуатації цього об'єкта. Цей розрахунок виражається:

$$\text{Амортизація, яка відноситься на витрати звітного періоду} = \frac{\text{Залишкова вартість об'єкта амортизації} \times \text{Подвоєну норму амортизації.}}{}$$

Метод суми років. Цей метод також відноситься до методів прискореної амортизації.

1 етап береться сума простої послідовності років в рамках встановленого періоду служби об'єкта.

2 етап послідовність років записують в зворотному порядку.

3 етап визначають норму амортизації для кожного з 5 років експлуатації об'єкта.

4 етап розраховується сума амортизації і залишкова балансова вартість об'єкта за кожний рік експлуатації.

Для цього використовують формулу:

Амортизаційні витрати, які списуються на собівартість звітного періоду = Амортизаційна частина первинної вартості об'єкта x Норма амортизації для кожного року експлуатації.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

2.1. Економічна характеристика підприємства

"Товариство з обмеженою відповідальністю Новера засновано у 1996 році, фізичними особами, громадянами України. Товариство здійснює свою підприємницьку діяльність згідно статуту товариства, Статутного договору засновників та чинного законодавства України. Товариство являється юридичною особою, володіє уособленим майном, має самостійний баланс, розрахунковий, валютний та інші рахунки в кредитових організаціях, печатку зі своїм найменуванням, штампи, бланки, товарні знаки" [33, С. 4].

Місцезнаходження товариства: Україна, місто Херсон, вул. Радянська 15.

"Для створення фірми Новера, як товариства з обмеженою відповідальністю, розроблені такі установчі документи:

- установчий договір засновників;
- статут товариства з обмеженою відповідальністю;
- реєстраційна картка встановленого зразку;
- довідка про сплату реєстраційного збору;
- дозвіл на виготовлення печатки та штампу на основі: рішення засновників про створення товариства, рішення про реєстрацію в державних органах, копії статуту, перелік видів виробничої діяльності, ескізів печатки та штампу" [32, С. 53].

"Метою діяльності Товариства є отримання прибутку за рахунок виробничої, підприємницької, комерційної та інших видів діяльності в різноманітних галузях господарювання та задоволення на цій основі громадських соціально-економічних потреб та зростання добробуту його

акціонерів і працівників" [32, С. 29].

"Предметом діяльності товариства є:

- виробництво і реалізація продукції суспільного харчування, як власної, так і придбаної в інших юридичних і фізичних осіб;

- виробництво товарів народного споживання;

- торгівля транспортними засобами і запасними частинами до них;

- надання послуг щодо постачання та збуту, матеріально-технічні послуги;

- торгівельно-закупівельна та торговельно-посередницька діяльність" [32, С. 23].;

"– здійснення зовнішньоекономічної діяльності відповідно до чинного законодавства України, надання митних, брокерських послуг іншим юридичним особам і населенню;

- роздрібна і оптова торгівля, в тому числі за валюту, товарами народного споживання власного виробництва і інших виробників, в тому числі продуктами харчування, автомобілями, та іншими транспортними засобами;

- організація оптової і роздрібної торгівлі, матеріальними та сировинними ресурсами, продукцією виробничо-технічного призначення, проведення ярмарок, аукціонів, виставок;

- експорт (імпорт) товарів і капіталів в будь-якій формі (валютних коштів, продукції, робіт, послуг, прав інтелектуальної власності, та інших не майнових справ);

- кредитні і розрахункові операції з іноземними суб'єктами господарської діяльності, створення банківських кредитних і страхових установ за межами України" [32, С. 23].

Джерелами формування майна підприємства є :

- прибуток отриманий від реалізації продукції, робіт, послуг;

- кошти, що надійшли в рахунок;

- кредити банків;
- вкладення в капітал;
- придбання майна;
- інші джерела.

Розглянемо основні економічні показники підприємства та їх динаміку (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Основні економічні показники ТОВ “Новера”.

Найменування показника	2018 р.	2019 р.	2019р. у % 2018р.
1. Валовий дохід, тис. грн.	63225,9	47040,1	74,4
2. Середньорічна чисельність робітників, чол.	36	29	81,46
3. Вартість основних виробничих фондів, тис. грн.	16305,0	15839,0	97,15
4. Вартість оборотних засобів, тис. грн.	65217,3	69319,3	106,29
5. Фондоозброєність, тис. грн./чол.	44,7	55,3	123,7
6. Виручка від реалізації, т. грн.	43723,0	36794,8	84,15
7. Собівартість продукції, тис. грн.	51730,0	33656,48	65,06
8. Прибуток (збиток), тис. грн.	-8007,0	3138,32	-
9. Рентабельність, %	-15,48	9,32	-
10. Норма прибутку, %	-0,35	0,14	-

Виручка від реалізації продукції підприємства у 2019 році знизилася в порівнянні з 2018 роком і складала 36794,8 тис. грн. , що на 6928,2 тис. грн. менше, ніж у 2018 році.

Рівень сукупної рентабельності найнижчим був у 2018 році (-15,48%), у 2019 році цей показник збільшився до 9,32%.

Норма прибутку це важливий економічний показник, який розраховується як відношення прибутку до суми основних та обігових засобів. Як видно з таблиці 2.1 найвищим цей показник був у 2019 році і складав 0,14%.

Стійкий фінансовий стан підприємства формується в процесі всієї його виробничо-господарської діяльності. Тому оцінку фінансового стану можна здійснити лише за допомогою комплексу показників, що детально і всебічно характеризують фінансове становище підприємства (табл. 2.2).

Таблиця 2.2.

Характеристика фінансового стану ТОВ “Новера”

Показник	2018 р.	2019 р.
1. Коефіцієнт покриття (загальний коефіцієнт ліквідності)	1,16	3,22
2. Показник швидкої ліквідності	0,3	0,6
3. Показник абсолютної ліквідності	0,003	0,98
4. Коефіцієнт автономії	0,52	0,76
5. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	1,23	1,14
6. Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу	0,23	0,31
7. Рентабельність продукції	-0,12	0,12
8. Рентабельність продажу	-0,15	0,09
9. Коефіцієнт зносу ОЗ	0,44	0,545
10. Коефіцієнт придатності ОЗ	0,5	0,46

Коефіцієнти ліквідності визначають рівень платоспроможності підприємства. Всі показники ліквідності збільшилися за останні роки. У

2018 році загальний коефіцієнт ліквідності склав 1,16, а в 2019 році – 3,22. Це свідчить про задовільний стан платоспроможності господарства.

2.2. Методологічні засади формування бухгалтерського обліку основних засобів

Інформація щодо формування основних засобів в обліку визначена в П(С)БО 7 "Основні засоби".

П(С)БО 7 визначені наступні види оцінки ОЗ:

"Чиста балансова вартість основних засобів визначається як сума, за якою об'єкт основних засобів обліковується на балансі підприємства за вирахуванням суми накопиченої амортизації.

Вартість, яка амортизується, представляє собою фактичну собівартість об'єкта основних засобів або іншу його оцінку, відображену у фінансовій звітності замість фактичної вартості за вирахуванням ліквідаційної вартості. Якщо величина ліквідаційної вартості є незначною, то при розрахунку вартості, що амортизується, її можна не враховувати" [20, С. 123].

"Ліквідаційна вартість визначається як чиста сума, яку підприємство розраховує отримати за об'єкт основних засобів в кінці періоду використання, що передбачений, за вирахуванням очікуваних витрат на ліквідацію цього об'єкту. Показники ліквідаційної вартості та вартості, що амортизується, є розрахунковими, оскільки їх значення визначаються на підставі приблизних розрахунків, а не за допомогою безпосереднього вимірювання. Використання показників ліквідаційної вартості та вартості, що амортизується, дозволяє більш обґрунтовано визначити ту частину вартості об'єкту, яка повинна бути віднесена на витрати протягом періоду його використання підприємством (за умови достатньо точного визначення ліквідаційної вартості)" [30, С. 76].

"Справедливою вартістю в більшості випадків є ринкова вартість за умови тривалого збереження способу господарського використання відповідних об'єктів, тобто використання для ведення одного і того ж або аналогічного виду діяльності. Ринкова вартість визначається професійними оцінювачами, при неможливості отримання інформації про ринкову вартість яких-небудь об'єктів через їх специфічний характер, вони переоцінюються за відновленою вартістю з врахуванням фактичного зносу" [36, С. 34].

Сума грошових коштів (їх еквівалентів), або інших форм компенсації, яку необхідно було б витратити для придбання (або створення) такого ж активу на дату складання звітності, називається відновлюваною вартістю.

"Собівартість основного засобу – це сума сплачених грошових коштів (їх еквівалентів) або справедлива вартість інших форм компенсації за актив на час його придбання або створення.

Чиста вартість реалізації основного засобу – дохід від реалізації основного засобу, зменшений на суму витрат, пов'язаних з його реалізацією.

Чистий дохід від ліквідації - сукупність доходів, одержаних від ліквідації активу, зменшена на суму витрат, пов'язаних з його ліквідацією" [39, С. 56].

Для обліку основних засобів призначено рахунок 10 Основні засоби.

"Рахунок 10 Основні засоби має такі субрахунки:

101 Земельні ділянки;

102 Капітальні витрати на поліпшення земель;

103 Будинки та споруди;

104 Машини та обладнання;

105 Транспортні засоби;

106 Інструменти, прилади та інвентар;

- 107 Робоча і продуктивна худоба;
- 108 Багаторічні насадження;
- 109 Інші основні засоби". [27, С. 13].

Аналітичний облік ОЗ ведеться щодо кожного об'єкту окремо.

Для обліку необоротних матеріальних активів, призначено рахунок 11 Інші необоротні матеріальні активи.

"Рахунок 11 Інші необоротні матеріальні активи має такі субрахунки:

- 111 Бібліотечні фонди;
- 112 Малоцінні необоротні матеріальні активи;
- 113 Тимчасові (нетитульні) споруди;
- 114 Природні ресурси;
- 115 Інвентарна тара;
- 115 Предмети прокату;
- 117 Інші необоротні матеріальні активи". [34, С. 19].

2.3. Облік надходження, вибуття та переоцінки основних засобів

На підприємстві придбання основних засобів є найбільш поширеним способом надходження основних засобів.

Основні засоби придбаються за договором купівлі-продажу за рахунок грошових коштів, в результаті товарообмінної операції.

"Згідно з П(С)БО 7 первісна вартість придбаних за грошові кошти об'єктів основних засобів складається з таких витрат:

- сум, що сплачуються постачальникам;
- реєстраційних зборів, держмита та інших аналогічних платежів;
- сум непрямих податків у зв'язку з придбанням (якщо вони не відшкодовуються підприємству);
- витрати на страхування ризиків доставки основних засобів;

- витрати на установку, монтаж, налагодження;
- інших витрат, безпосередньо пов'язаних з доведенням основних засобів до стану, в якому вони придатні для використання із запланованою метою" [8, С. 93].

Відображення в бухгалтерському обліку операцій, пов'язаних з придбанням основних засобів наведено в табл. 2.3.

Згідно з П(С)БО 7 об'єкт основних засобів вилучається з активів (списується з балансу) у разі його вибуття в результаті; продажу, безоплатної передачі, невідповідності критеріям визнання активом.

Таблиця 2.3

Кореспонденція рахунків з обліку придбання основних засобів

№ п/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Сплачено постачальнику за договором постачання за придбаний об'єкт	631	311
2	Відображена в обліку сплачена сума за договором поставки (без ПДВ)	15	631
3	Відображена сума ПДВ (податковий кредит)	644	631
4	Витрати, пов'язані з придбанням основних засобів (транспортні послуги, посередницькі тощо)	15	685
5	Відображена сума ПДВ	644	685
6	При придбанні легкових автомобілів відрахування до Пенсійного фонду	949	651
7	Зарахування придбаних об'єктів до складу основних засобів (відображення на балансі)	10	15

Відображення у бухгалтерському обліку операцій, пов'язаних зі спорудженням об'єкта підрядним чи господарським способом наведено в табл. 2.4.

Таблиця 2.4.

Кореспонденція рахунків з обліку будівництва основних засобів

№	Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Витрати на проектно-кошторисну документацію	151	631
2	Сума податкового кредиту	641	631
3	Проведено оплату за проектні роботи	631	311
4	Придбано обладнання, що потребує монтажу	205	631
5	Сума податкового кредиту з ПДВ	641	631
6	Проведено оплату постачальнику	631	311
7	При підрядному способі: Вартість будівельно-монтажних робіт, виконаних згідно з актами	151	631
8	Сума податкового кредиту з ПДВ	641	631
9	Оплачено вартість підрядних будівельно-монтажних робіт	631	311
10	Встановлено підрядником обладнання, що потребує монтажу на будівельні об'єкти	151	205
11	При господарському способі: Витрати будівельних матеріалів, комплектуючих, кабельної продукції при спорудженні об'єкта	151	205
12	Витрати на оплату праці будівельників	151	661

Кореспонденція бухгалтерських рахунків при безплатному отриманні основних засобів підприємства наведена в табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Кореспонденція рахунків при безплатному отриманні основних засобів

№ п/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Безплатно одержані основні засоби зі строком експлуатації 5 років	10	424
2	Витрати на транспортування і монтаж безплатно одержаних основних засобів	15	685
3	Відображення сум ПДВ	644	685
4	Зарахування витрат на транспортування і монтаж на збільшення первісної вартості безплатно одержаних основних засобів	10	15
5	Одночасно з нарахуванням амортизації відображається визначення доходу	424	745
6	Списання в порядку закриття рахунка 74	745	79

Кореспонденція бухгалтерських рахунків при отриманні основних засобів підприємства, як внеску до статутного капіталу наведена в табл. 2.6.

Фінансовий результат від вибуття основних засобів визначається вирахуванням з доходу від вибуття основних засобів їх залишкової вартості, непрямих податків і витрат, пов'язаних з вибуттям основних засобів.

На нашому підприємстві вибуття основних засобів оформлюється формою № 03-3 "Акт на списання основних засобів". Регістри аналітичного обліку основних засобів, що вибули, додаються до документів, якими оформлені факти вибуття основних засобів.

Таблиця 2.6.

Кореспонденція рахунків при отриманні основних засобів, як внеску
до статутного капіталу

№ п/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Засновником внесений об'єкт основних засобів в погашення заборгованості до статутного капіталу	10	46
2	Витрати на транспортування, монтаж об'єкта основних засобів, внесеного в погашення заборгованості	15	685
3	Відображення сум податкового кредиту з ПДВ	644	685
4	Зарахування витрат на транспортування, монтаж на збільшення вартості об'єкта основних засобів, внесеного в погашення заборгованості до статутного капіталу	10	15
5	Оплата за виконані транспортні роботи і монтаж об'єкта основних засобів, внесеного в погашення заборгованості до статутного капіталу	685	311

Вибуття будь-яких об'єктів основних засобів у бухгалтерському обліку відображається по кредиту рахунку 10 "Основні засоби".

Згідно з П(С)БО 7 об'єкти основних засобів підлягають переоцінці. Підприємство переоцінює об'єкти основних засобів, якщо їх залишкова вартість значно (більше ніж на 10%) відрізняється від справедливої вартості на дату балансу. Причому у разі переоцінки об'єкта основних засобів на ту ж дату необхідно провести переоцінку

всіх об'єктів групи основних засобів (об'єктів, однотипних за технічними характеристиками, призначенням та умовами використання), до якої належить об'єкт, що переоцінюється.

Згідно з П(С)БО 6 "Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах" дата балансу - дата, на яку складений баланс підприємства. Відповідно до статті 13 Закону про бухгалтерський облік баланс підприємства складається на кінець останнього дня звітного періоду (кварталу і року).

Таким чином, незважаючи на те що квартальні звітність визначена у зазначеному Законі як проміжна, баланс повинен подаватися підприємством щоквартально, тому так само часто повинні відображатися у звітності результати проведеної переоцінки активів. Хоч навряд чи у когось існує необхідність так часто проводити переоцінки.

Відомості про зміни первісної вартості і суми зносу основних засобів повинні заноситися в реєстри (відомості) їх аналітичного обліку.

На сьогодні П(С)БО 7 передбачено два способи переоцінки об'єкта.

1-й спосіб заснований на застосуванні індексу переоцінки. Базою переоцінки у цьому випадку є залишкова вартість об'єкта.

Індекс переоцінки визначається за формулою;

Індекс переоцінки (I) = Справедлива вартість : Залишкова вартість.

Якщо $I > 1,1$, то для відображення об'єкта основних засобів у звітності потрібна його дооцінка, якщо $I < 0,9$, - уцінка

Для відображення вартості переоцінюваного об'єкта, у Балансі необхідно проіндексувати його первісну вартість і суму зносу, нарахованого за цим об'єктом. Такі величини визначаються за наступними формулами:

Переоцінена первісна вартість = Первісна вартість x Індекс переоцінки;

Переоцінена сума зносу = Нарахований знос x Індекс переоцінки.

Потім розраховується переоцінена залишкова вартість об'єкта:

$$\text{Переоцінена залишкова вартість} = \text{Переоцінена первісна вартість} - \\ \text{Переоцінена сума зносу.}$$

2-й спосіб застосовується у разі повного зносу об'єкта основних засобів (ясно, що в цьому випадку мова може йти виключно про дооцінку об'єкта).

Переоцінена первісна вартість визначається за формулою

$$\text{Переоцінена первісна вартість} = \text{Первісна вартість} + \\ + \text{Справедлива вартість.}$$

Величина зносу при такому способі переоцінки не змінюється, тому залишкова вартість об'єкта буде відповідати його справедливій вартості.

Для того, щоб здійснити переоцінку об'єкта основних засобів, необхідно визначити його справедливу вартість.

Справедлива вартість повинна визначатися або професійними оцінювачами, або комісією, спеціально створеною для цих цілей на підприємстві.

Розглянемо порядок відображення в обліку результатів переоцінки.

Основне правило переоцінки - сума дооцінки залишкової вартості об'єкта основних засобів включається до складу додаткового капіталу, а сума уцінки - до складу витрат поточного періоду. Цим правилом треба користуватися при відображенні в обліку першої після оприбуткування основних засобів переоцінки. Однак при подальших переоцінках цього об'єкта, можливо, доведеться звернутися до одного з двох винятків (залежно від тенденції змін справедливої вартості об'єкта та її величини).

Виняток 1. Якщо сума попередніх уцінок об'єкта і витрат від зменшення його корисності перевищує суму попередніх дооцінок залишкової вартості об'єкта і відновлення його корисності, то при

черговій дооцінці об'єкта вказане перевищення включається до складу доходів звітного періоду, а різниця між сумою чергової (останньої) дооцінки і цим перевищенням відображається у складі іншого додаткового капіталу.

Виняток 2. Якщо сума попередніх дооцінок об'єкта і відновлення його корисності перевищує суму попередніх уцінок залишкової вартості цього об'єкта і втрат від зменшення його корисності, то при черговій уцінці об'єкта сума перевищення спрямовується на зменшення іншого додаткового капіталу, а різниця між сумою чергової (останньої) уцінки і цим перевищенням відображається у складі витрат звітного періоду.

При вибутті раніше переоціненого об'єкта основних засобів перевищення сум попередніх дооцінок над сумою попередніх уцінок залишкової вартості такого об'єкта слід включити до складу нерозподіленого прибутку, одночасно зменшивши інший додатковий капітал.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАВЛЕННЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1. Документальне оформлення обліку основних засобів

При документальному оформленні обліку основних засобів підприємства слід керуватися наступними нормативними актами:

"1. Наказом Міністерства статистики України № 352 від 29.12.95р. Про затвердження типових форм первинного обліку. Цим наказом Міністерство статистики затвердило типові форми первинної облікової документації з обліку основних засобів, які введені в дію з 1 січня 1996 року;

2. Переліком типових документів (наказ Головного архівного управління при КМУ № 41 від 20.07.98р.)" [7, С. 33].

Наказом № 352 затверджено наступні типові форми первинної облікової документації по обліку основних засобів:

"03-1 Акт прийому-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів;

03-2 Акт прийому-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів;

03-3 Акт на списання основних засобів;

03-4 Акт на списання автотранспортних засобів;

03-5 Акт про установку, пуск та демонтаж будівельної машини;

03-6 "Інвентарна картка обліку основних засобів;

03-7 Опис інвентарних карток з обліку основних засобів;

03-8 Картка обліку руху основних засобів;

03-9 Інвентарний список основних засобів;

03-14 Розрахунок амортизації основних засобів (для промислових підприємств);

03-15 Розрахунок амортизації основних засобів (для будівельних організацій);

03-16 Розрахунок амортизації по автотранспорту" [7, С. 34].

Форма № 03-1 – Акт прийому-передачі основних засобів підприємства застосовується для:

"- оформлення зарахування до складу основних засобів окремих об'єктів;

- обліку введення об'єктів основних засобів в експлуатацію;

- оформлення внутрішнього переміщення основних засобів з одного відділу до іншого;

- виключення об'єктів зі складу основних засобів при передачі другому підприємству (організації), як при продажу (обміні), так і при безплатній передачі" [7, С. 33].

При отриманні (купівлі) основних засобів акт складає комісія, що призначається розпорядженням (наказом) керівника товариства. Акт складається в одному примірнику на кожний окремий об'єкт. При прийомі декількох об'єктів основних засобів загальний акт складають лише при обліку господарського інвентарю, інструментів, обладнання тощо і за умови, що ці об'єкти однотипні, мають однакову вартість та прийняті в одному календарному місяці.

У випадку передачі основних засобів іншому підприємству акт складають у двох примірниках (один примірник акту господарство залишає, а інший передає другому підприємству (організації)).

На нашому підприємстві типова форма № 03-2 "Акт прийому-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів" застосовується для оформлення приймання-здачі основних засобів з капітального ремонту, модернізації та реконструкції. Акт складається в одному примірнику, але якщо ремонт, реконструкцію та модернізацію виконує інше підприємство, то акт складають у двох примірниках (другий примірник передається підприємству, що здійснило ремонт,

реконструкцію та модернізацію основних засобів).

Для оформлення вибуття окремих об'єктів основних засобів при повній або частковій їх ліквідації застосовують наступні типові форми: № 03-3 "Акт на списання основних засобів" і № 03-4 "Акт на списання автотранспортних засобів". Акти складаються у двох примірниках комісією, що затверджується наказом керівника товариства.

Витрати з ліквідації, а також вартість отриманих матеріальних цінностей від розбору будівель, демонтажу обладнання тощо відображають у акті в розділі "Розрахунок результатів списання об'єкта".

Типова форма № 03-6 "Інвентарна картка обліку основних засобів" застосовується для аналітичного обліку та узагальнення інформації про всі типи основних засобів в товаристві. Ця форма містить дані про технічні особливості об'єкта, норми амортизаційних відрахувань та інше. Вищезгадана форма ведеться в бухгалтерії в одному примірнику.

Типова форма № 03-7 "Опис інвентарних карток з обліку основних засобів" застосовується для реєстрації інвентарних карток. Ця форма складається з метою контролю за збереженням карток і ведеться в бухгалтерії в одному примірнику.

Типова форма № 03-8 "Картка обліку руху основних засобів" застосовується для обліку основних засобів за класифікаційними групами. Ця форма ведеться в бухгалтерії в одному примірнику.

Типова форма № 03-9 "Інвентарний список основних засобів" застосовується в місцях експлуатації основних засобів для обліку кожного об'єкта за матеріально відповідними особами. Дані, що містяться в цій формі мають бути тотожними із записами в інвентарних картках обліку основних засобів.

Для розрахунку амортизації основних засобів застосовують розроблювальну таблицю № 6 "Розрахунок амортизації основних засобів".

Для відображення операцій з обліку основних засобів в регістрах

журнально-ордерної форми призначений журнал-ордер № 13, який ведеться по кредиту рахунків 10 і 131. Журнал-ордер № 13 відкривають на місяць. Записи в ньому роблять на підставі первинних документів.

На рисунку 3.1. наведене документальне оформлення обліку основних засобів на підприємстві.

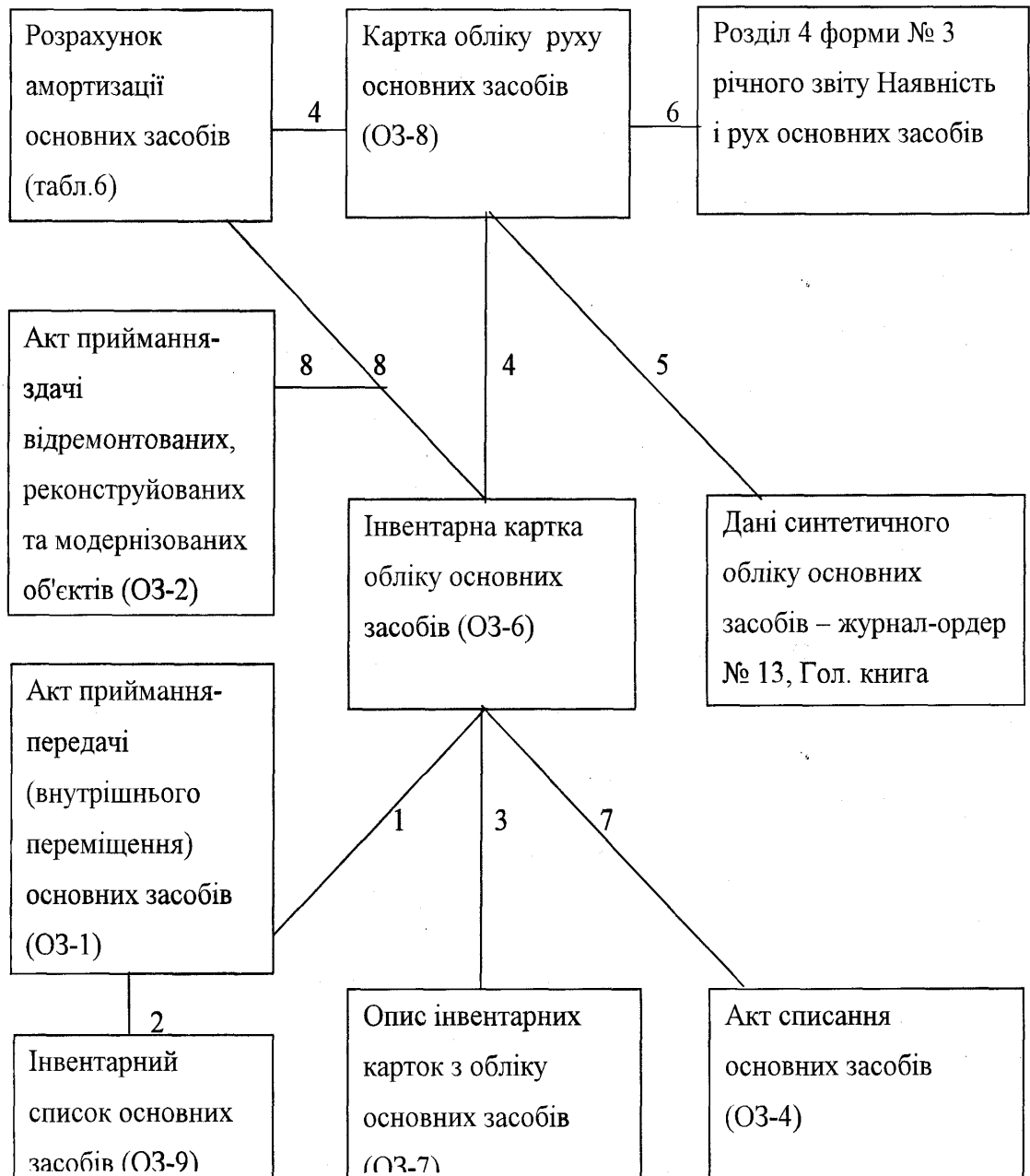

Рис. 3.1. Документальне оформлення обліку основних засобів.

Під впливом часу, сил природи та в процесі експлуатації основні засоби поступово зношуються. Вони втрачають свої первинні фізичні якості, знижуються їх техніко-експлуатаційні можливості, в результаті зменшується реальна балансова вартість основних засобів.

Амортизація - це систематичний розподіл вартості, яка амортизується, протягом строку корисного використання активу.

Знос основних засобів - сума амортизації об'єкта основних засобів, накопичена з початку строку їх корисного використання.

Земля та інші основні засоби, які мають необмежений строк корисного використання, не є об'єктом амортизації.

Строк корисної експлуатації основних засобів - це період, протягом якого підприємство передбачає використовувати відповідний об'єкт, або кількість одиниць продукції (послуг), яку підприємство очікує отримати від його використання.

Строк корисної експлуатації визначає саме підприємство з врахуванням таких чинників:

- очікуваної потужності або фізичної продуктивності об'єкта;
- очікуваного фізичного зносу;
- морального зносу (внаслідок технічного прогресу або зміни попиту на продукцію);
- правових або аналогічних обмежень щодо використання об'єкта (наприклад, строк оренди, передбачений угодою, або законодавство, що визначає граничний строк безпечної експлуатації певних об'єктів тощо).

Оскільки строк корисної експлуатації визначають, виходячи з корисності об'єкта основних засобів для конкретного підприємства, він може бути коротший, ніж нормативний (технічний, економічний) строк експлуатації.

Строк корисного використання активу може змінюватись:

- у разі зміни технології виробництва або попиту на ринку продукції, що виробляється за допомогою цього активу;

- у разі капіталізації наступних витрат, пов'язаних з використанням активу, що покращують його стан.

Результати зміни строку корисного використання об'єкта впливають на величину амортизації об'єкта в поточному та майбутньому періодах, а накопичена амортизація за попередні періоди не коригується.

Метод амортизації основних засобів обирається підприємством самостійно з урахуванням очікуваного способу використання активу.

Можна виділити наступні основні вимоги до амортизації основних засобів:

- вартість об'єкту, що амортизується, повинна списуватись систематично протягом строку корисної служби;

- метод амортизації, який використовується, повинен відображати процес споживання підприємством економічних вигод, що одержуються від об'єкта;

- амортизаційні відрахування за кожний період часу повинні визнаватись як дохід, крім випадків, коли вони включаються до балансової вартості іншого активу.

У міжнародній практиці застосовуються наступні методи амортизації основних засобів:

1) метод рівномірного (прямолінійного) списання;

2) виробничий метод (метод нарахування зносу пропорційно обсягу виконаних робіт);

3) методи прискореного списання:

- метод списання вартості по сумі чисел (метод суми чисел) або кумулятивний метод;

- метод залишку, що зменшується.

За методом рівномірного (прямолінійного) списання вартість об'єкта, що амортизується, рівномірно списується (розподіляється) протягом строку його служби. При цьому річна норма та річна сума амортизації залишаються постійними на весь строк корисної служби

об'єкта, накопичена амортизація збільшується, а балансова вартість об'єкта зменшується.

Виробничий метод заснований на передбаченні, що функціональна корисність об'єкта залежить не від часу, а від результатів його використання. При цьому строк корисної служби визначається кількістю продукції та обсягом послуг, які підприємство планує виготовити або надати з використанням об'єкта. При застосуванні цього методу амортизація розраховується шляхом розподілу вартості об'єкта, що амортизується, прямо пропорційно кількості продукції (обсягу послуг), виготовленій за відповідні періоди протягом строку його корисної служби.

Метод списання вартості по сумі чисел (кумулятивний метод) визначається сумою років строку служби відповідного об'єкта за допомогою коефіцієнтів, в чисельнику яких зазначаються роки, що залишаються до кінця строку служби об'єкта (в зворотному порядку), а в знаменнику - загальна сума років експлуатації. Перемноживши кожний дріб на вартість об'єкту, що амортизується, визначають загальну суму амортизації.

Метод залишку, що зменшується, виходить з того, що корисність і продуктивність основних засобів в перші періоди використання є значно вищими, ніж в наступні. Норма амортизації застосовується не до вартості, що амортизується, а до балансової (залишкової) вартості об'єкта на кінець попереднього періоду. Фіксована норма амортизації приймається рівною річній нормі амортизації за прямолінійним методом, помноженою на коефіцієнт прискорення, який, як правило, дорівнює двом.

Якщо компоненти основних засобів мають різні строки технічного використання, відмінні від терміну корисного використання активу в цілому, то можуть застосовуватись різні норми та методи амортизації цих компонентів. Наприклад, літак та його двигуни повинні

розглядатись як окремі об'єкти, які амортизуються, якщо вони мають різні строки корисного використання.

Метод амортизації основного засобу переглядається, якщо відбулися суттєві зміни в очікуваному способі надходження економічних вигод від використання цих активів. Необхідність зміни методу амортизації може бути пов'язана, наприклад, з прискоренням морального старіння обладнання через появу на ринку нового обладнання, яке здатне ефективніше виконувати ті ж функції.

Результати зміни суми нарахованої амортизації після змін методу амортизації будуть відображені в звітності за третій, четвертий та п'ятий роки.

Аналітичний облік зносу основних засобів ведеться за видами основних засобів.

Амортизаційні відрахування відносять на витрати виробництва та обсягу як частину вартості основних виробничих засобів, що відповідає їх зносу.

3.2. Вдосконалення організації обліку основних засобів

Вдосконалення обліку дає змогу реалізувати такі важливі завдання, як підвищення ефективності виробництва, ресурсозабезпеченості, зростання продуктивності праці, збільшення прибутку тощо.

"Перехід до системи реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів – це перш за все підвищення вимог до обсягу, якості та оперативності роботи. Зросли вимоги до рівня кваліфікації – вже мало бути лише бухгалтером, необхідні глибокі знання економічної теорії, права, фінансового аналізу. Відповідно підвищуються вимоги до автоматизованих систем: це й можливість надання даних для фінансового аналізу і поширення

можливостей бухгалтерського діловодства й документообігу і системи зведеного обліку та фінансової звітності" [6, С. 90].

На підприємстві ТОВ "Новера" облік основних засобів і бухгалтерський облік знаходяться на високому рівні, вони вже перейшли на автоматизовану форму обліку.

Сьогодні користувачам пропонується великий різновид комп'ютерних програм. Маючи спільну ціль, програми відрізняються своїми можливостями та організацією сервісу.

Система "Парус-Бухгалтерія" є універсальною бухгалтерською програмою. Методологія цієї програми відповідає новим стандартам ведення бухгалтерського обліку прийнятим в Україні.

"Особливістю "Парус-Бухгалтерія" є:

- ведення синтетичного і аналітичного обліку стосовно потреб підприємства;
- можливе ведення кількісного багатоваріантного обліку;
- одержання всієї необхідної звітності та різнорідних документів з аналітичного та синтетичного обліку;
- повна настроєність і можливість доповнювати і змінювати план рахунків бухгалтерського обліку, форми первинних документів, форми звітності;
- можливість автоматичного друку вихідних (первинних) документів" [22, С. 92].

Автоматизація обліку основних засобів базується на веденні і створенні інформаційної бази про наявність на підприємстві основних засобів, вона сформована на основі інвентарної картки.

При веденні інвентарної картки на автоматизованому робочому місці (АРМ) бухгалтера паперова обробка інформації відсутня на підприємстві.

Призначення АРМ бухгалтера з організації обліку основних засобів ґрунтується на виконанні системи обліково-контрольних операцій:

- автоматизації документування первинної інформації;
- оперативне управління, контроль за наявністю і рухом основних засобів;
- подання необхідної інформації до друку чи на екран дисплею.

В процесі бухгалтерського обліку основних засобів можна виділити декілька етапів, що мають самостійне значення, документальне оформлення і нормативне регулювання. Такими етапами є:

1. Відображення надходжень основних засобів та їх зарахування на баланс підприємства.
2. Нарахування амортизації.
3. Рух основних засобів.
4. Передача та вибуття основних засобів.

Для реєстрації надходжень об'єктів основних засобів в "Парус-Бухгалтерія" призначено документ "Придбання основних засобів за плату": введення цього документу здійснюється шляхом вибору пункту "Надходження основних засобів" в підменю "Облік основних засобів" меню "Документи головного меню програми".

В реквізиті "Придбано від ..." вказується контрагент, у якого було придбано даний основний засіб.

В тому випадку, якщо придбання об'єкта основних засобів здійснюється за договором лізингу, то в формі документа треба встановити спеціальну відмітку.

Відмітка "Залік виданого авансу" управляє заліком авансу, виданого постачальнику.

Потім заносять інформацію про основний засіб, як об'єкт капітальних вкладень. Для цього заповнюють табличну частину документа "Придбання основних засобів за плату".

Після заповнення екранної форми треба натиснути кнопку - "ОК". При збереженні документа автоматично формується кореспонденція рахунків.

Для відображення в обліку додаткових витрат господарства з придбання основні засоби в "Парус-Бухгалтерія" призначений універсальний документ "Додаткові витрати на придбання". Цей документ виводиться або на основі документу "Придбання основних засобів за плату" з журналу "Облік основних засобів", або вибравши пункт "Додаткові витрати на придбання" з меню "Документи" головного меню програми.

В реквізиті "Документ надходження" вказується документ "Придбання основних засобів за плату", який відображає факт надходження на підприємство основних засобів.

В табличній частині форми документа вказується сума фактичних додаткових витрат в даний основний засіб.

Після застосування всіх необхідних реквізитів треба натиснути на кнопку "ОК".

Для зарахування об'єкта основних засобів на баланс господарства в "Парус-Бухгалтерія" призначено документ "Введення в експлуатацію основних засобів". Цей документ слід використовувати для зарахування на баланс господарства основних засобів, введення в експлуатацію яких оформляється актом форми № 03-1, незалежно від шляху надходження об'єкта на підприємство. Документ "Введення в експлуатацію основних засобів" також може використовуватись для введення інформації про об'єкт основних засобів в довідник "Основних засобів".

Форма введення документа має дві закладки. Закладка "Джерело надходження" містить назву основних засобів, джерело надходження, вид капітальних вкладень і первісну вартість основних засобів.

Далі в реквізиті "Основний засіб" треба вибрати об'єкт, який вводиться в експлуатацію.

В реквізиті "Джерело надходження" треба вказати, яким шляхом надійшов на підприємство даний основний засіб.

Вартість, за якою основний засіб береться на облік, вказується в

реквізиті "Первісна вартість".

На закладці "Інформація про основний засіб" знаходяться реквізити довідника "Основні засоби". Їх треба заповнювати в тому ж порядку, як і в довіднику "Основні засоби".

Після заповнювання всіх реквізитів документа "Введення в експлуатацію основний засіб" для його збереження слід натиснути кнопку "ОК".

Для щомісячного нарахування амортизації в "Парус-Бухгалтерія" призначений документ "Нарахування амортизації основних засобів". Для введення документу треба вибрати пункт "Нарахування амортизації" з підменю "Регламентні" меню "Документи".

Для обробки документа достатньо вказати дату проведення операції (зазвичай це останній день місяця) і натиснути кнопку "ОК".

В реквізиті "Переміщений основних засобів" вказується основні засоби, реквізити якого треба змінити. Після вибору основних засобів в лівій частині форми показують встановлені значення реквізитів, а в правій пропонується встановити нові значення реквізитів.

Після заповнення реквізитів екранної форми документа, щоб його зберегти треба натиснути кнопку "ОК".

У випадку вибуття об'єкта основних засобів у зв'язку з моральним чи фізичним зносом, а також при ліквідації в зв'язку з незвичайною ситуацією слід використовувати документ "Списання основних засобів".

Цей документ дозволяє оформити акт на списання типової форми № 03-4 і відобразити дану господарську операцію в бухгалтерському обліку. В формі документа вказують об'єкт, що списується з обліку і причини списання.

Звіт про суми нарахованої амортизації по основним засобам формується шляхом вибору пункту "Звіт про основні засоби" з підменю "Спеціалізовані" меню "Звіти" головного меню програми.

Для автоматизації операції руху основних засобів в типовій

конфігурації призначений документ "Рух основні засоби", цей документ викликається шляхом вибору пункту "Рух основні засоби" з підменю "Облік основних засобів" меню "Документи головного меню програми".

Якщо натиснути на кнопку "Показати", то довідково виводиться балансова вартість об'єкта та $\sum$ нарахованої амортизації на момент вибуття.

При списанні основних засобів необхідно оформити акт по формі № 03-4. Для цього слід натиснути кнопку "Акт 03-4".

При проведенні документу треба натиснути на кнопку "ОК" і відразу ж будуть сформовані проводки по списанню.

Відображення в обліку операції з вибуття основних засобів залежить від причини, яка вказується в реквізиті "Причина вибуття" з переліку:

- продаж;
- безоплатна передача;
- передача в вигляді внеску до статутного капіталу.

Якщо об'єкт основних засобів передається в рахунок внеску до статутного капіталу, то додатково в екранній формі вказується інформація про одержувача, договір і фінансові умови угоди.

А саме, в реквізиті "Ціна реалізації" треба вказати договірну ціну, а в реквізиті "Ставка ПДВ" - ставку податку на додану вартість зі збірника "Ставка ПДВ". Сума податку розраховується виходячи з ціни реалізації і ставки податку.

При продажу основних засобів, передачі їх в вигляді внеску до статутного капіталу господарства або при безоплатній передачі в типовій конфігурації слід використовувати документ "Передача основних засобів".

В верхньому пункті екранної форми вказують номер і дату акту на вибуття основних засобів з обліку.

Об'єкт, що вибуває вибирається з довідника "Основні засоби".

Якщо натиснути на кнопку "Показати", то довідково показується балансова вартість і сума амортизації.

Якщо основні засоби передається в рахунок внеску в статутний капітал інших підприємств (значення реквізиту "Причина вибуття" - "Передача в статутний капітал підприємства"), то додатково в екранній формі вказується інформація про одержувача внеску, характер інвестицій і оціночні вартості внеску. Після заповнення всіх необхідних реквізитів для збереження документу натисніть кнопку "ОК".

3.3. Вдосконалення аудиту основних засобів

"Основні засоби є сукупністю засобів праці, які функціонують у натуральній формі протягом кількох років у сфері матеріального виробництва або нематеріальної сфери, які відповідно до бухгалтерських звітів включені до складу ОЗ. У процесі експлуатації вони переносять свою вартість на собівартість продукції частинами (нарахуванням амортизації)" [17, С. 33].

ОЗ підприємств і організацій незалежно від форм власності відображаються у бухгалтерському обліку і звітності за фактичними витратами на їх придбання, перевезення, встановлення, державну реєстрацію, які становлять їхню первісну вартість.

До основних засобів відносяться предмети вартістю понад 15 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з терміном експлуатації більше одного року.

"У загальному розумінні – мета аудиту окремих об'єктів основних засобів полягає в одержанні належних і достатніх аудиторських доказів про те, що їх облік відповідає законодавчим і нормативним вимогам, а інформація про них у фінансовій звітності є достовірною в усіх суттєвих аспектах" [17, С. 34].

"Завдання аудиту основних засобів полягають у перевірці:

- ◆ реальності існування необоротних активів на визначену дату;
- ◆ права власності на них;
- ◆ правильності документального оформлення їх надходження, використання та вибуття;
- ◆ правильності нарахування їх амортизації;
- ◆ законності і правильності відображення в обліку операцій з необоротними активами;
- ◆ правильності і достовірності подання інформації про необоротні активи в фінансовій звітності" [13, С. 203].

При визначенні джерел інформації необхідно пам'ятати, що до них насамперед належать законодавчі акти, нормативно-інструктивні документи, у тому числі Міжнародні стандарти і Національні нормативи аудиту, П(С)БО та інші, які є законодавчо-нормативною базою проведення аудиту.

Законодавчі акти та інші документи нормативно-правового характеру в умовах використання комп'ютерної техніки об'єднують в інформаційно-пошукову систему, до якої аудитори постійно звертаються як на підготовчому до проведення аудиту етапі, так і в процесі його проведення.

"Джерела інформації для формування аудиторських доказів при аудиті основних засобів:

- 1) наказ про облікову політику;
- 2) первинні документи з обліку основних засобів, нематеріальних активів та інших необоротних матеріальних активів;
- 3) облікові реєстри, що використовуються для відображення господарських операцій з обліку основних засобів та нематеріальних активів;
- 4) документи попередніх аудиторських перевірок та інша документація, що узагальнює результати контролю;
- 5) фінансова звітність" [13, С. 203].

"Аудиторські процедури при проведенні аудиту основних засобів:

- 1) одержання документів (первинних, облікових, звітних) від замовника;
- 2) ознайомлення зі складом та структурою необоротних активів, організацією їх обліку;
- 3) перевірка відповідності складу необоротних активів предмету та особливостям діяльності господарюючого суб'єкта;
- 4) перевірка первинних документів з надходження необоротних активів та його відображення в регістрах аналітичного і синтетичного обліку;
- 5) перевірка формування інвентарної вартості необоротних активів (оцінки)" [13, С. 203].;
- 6) "перевірка вибуття необоротних активів та відображення його в обліку (продажу, безоплатної передачі, ліквідації);
- 7) перевірка нарахування зносу необоротних активів та відображення його в обліку;
- 8) перевірка документів з оренди необоротних активів та відображення орендних операцій в обліку;
- 9) перевірка документів з переоцінки необоротних активів та відображення її в обліку;
- 10) перевірка документів з інвентаризації необоротних активів та відображення її результатів в обліку;
- 11) перевірка правильності відображення в обліку податку на додану вартість при придбанні, спорудженні та реалізації необоротних активів;
- 12) перевірка документів на відповідність інформації про необоротні активи в регістрах аналітичного, синтетичного обліку, головній книзі та фінансовій звітності" [13, С. 203].

Етапи проведення аудиту основних засобів на виробничому підприємстві:

"1) Аудит основних засобів необхідно починати з перевірки збереження основних засобів. Вона здійснюється шляхом проведення інвентаризації основних засобів. Інвентаризацією встановлюється наявність та технічний стан об'єктів основних засобів" [7, С. 33].

"2) Наступним етапом аудиту є перевірка правильності відображення в обліку руху основних засобів" [7, С. 33].

"3) Наступним етапом є перевірка відображення в обліку порядку ліквідації (реалізації) або надходження основних засобів. Залежно від форми власності підприємства (державна або недержавна) визначається порядок обліку" [7, С. 33].

"4) На останньому етапі аудиту руху основних засобів перевіряється відповідність первинних документів синтетичним регістрам обліку. Для цього звіряються дані інвентарних карток обліку основних засобів з даними журналу-ордера № 13, Головної книги та фінансової звітності підприємства" [7, С. 33].

ВИСНОВКИ

В умовах економічної реформи підвищується роль обліку і контролю за раціональним використанням всіх ресурсів, в тому числі і основних засобів, так як основні засоби є матеріальною базою будь-якої підприємницької діяльності, без них сьогодні не може здійснюватися жоден господарський процес.

Згідно з П(С)БО 7 "Основні засоби", головною метою бухгалтерського обліку основних засобів є своєчасний, достовірний і повний облік основних засобів і систематизація інформації, необхідної для прийняття правильних рішень у управлінні підприємством у відповідності з Національними стандартами бухгалтерського обліку.

Основні засоби є основою будь-якої підприємницької діяльності, вони є основною частиною активів підприємства. Тому облік основних засобів є одним з найважливіших етапів в роботі бухгалтера, так як від цього залежить існування підприємства в цілому.

Залежно від стану, характеру основних засобів, часу оцінки розрізняють наступні види вартості основних засобів:

- первинна вартість;
- переоцінена вартість;
- залишкова вартість;
- справедлива вартість;
- відновлювальна вартість;
- вартість, що амортизується;
- ліквідаційна вартість.

В даній роботі було проведено аналіз організації обліку основних засобів.

На підставі вивчених законодавчих і нормативних актів, інструкцій, положень, методичних рекомендацій були розглянуті організаційні, правові і економічні засади обліку основних засобів.

В результаті проведеного аналізу можна зробити наступні висновки:

1. ТОВ «Новера» - є середнім, економічно добре розвинутим підприємством.
2. Середня вартість основних засобів склала 5901 тис. грн.
3. Фінансова стійкість підприємства поліпшилась, оскільки супроводжувалось зростання власних коштів щодо позичених.
4. Відповідно до законодавства облік на підприємстві ведуть за національними та міжнародними стандартами, по журнально-ордерній формі, частково автоматизованій.
5. Облік основних засобів на підприємстві організовано згідно з П(С)БО 7 "Основні засоби", де відокремлюють рахунок 10 "Основні засоби".
6. Первинний, аналітичний і синтетичний облік основних засобів ведуть в законодавчо-установлених регістрах.
7. Шляхами надходження основних засобів на підприємстві є: придбання; безоплатне отримання; отримання, як внесок до статутного капіталу.
8. З метою утримання основних засобів в задовільному стані підприємство несе витрати, пов'язані з експлуатацією та поліпшенням основних засобів.
9. У випадку, якщо залишкова вартість основних засобів більше ніж на 40% від справедливої вартості, то на підприємстві проводять переоцінку основних засобів.
10. Шляхом вибуття основних засобів на підприємстві є: продаж; безоплатна передача та ліквідація.
11. Згідно с П(С)БО 7 "Основні засоби" підприємство використовує різні методи нарахування амортизації.
12. В ТОВ "Новера" один раз на рік не раніше 1 жовтня проводять інвентаризацію основних засобів.

В результаті зроблених висновків, на підприємстві облік основних засобів ведеться задовільно, для покращення обліку запропоновано повністю перейти на автоматизовану форму обліку, з використанням комп'ютерної системи “Парус-Бухгалтерія”.

Автоматизація робочого місця бухгалтера на підприємстві значно розширить можливості бухгалтерського діловодства й документообігу, системи зведеного обліку і фінансової звітності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ihnatenko M. M., Marmul L. O., Petrenko V. S., Karнаushenko A. S., Levaieva L. Innovative tools in the methodology and teaching of the basic principles of enterprise management. *International Journal of Management*. 2020. Vol. 11. Is. 6. Pp. 847–854. <https://doi.org/10.34218/IJM.11.6.2020.073>.
2. Karнаushenko, A., Petrenko, V., Tanklevska, N., Borovik, L., & Furdak, M. (2020). Prospects of youth agricultural entrepreneurship in Ukraine. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, 6(4), 90-117. DOI: <https://doi.org/10.51599/are.2020.06.04.06>
3. Petrenko, V.S. & Karнаushenko, A.S. (2020). Assessment competitiveness of innovative enterprises with foreign investments. Bezpartochnyi, M. (scientific edited) *New trends in the economic systems management in the context of modern global challenges: collective monograph* (149 – 159). Sofia: VUZF Publishing House “St. Grigorii Bogoslov”, ISBN 978-954-8590-85-3.
4. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік: облікова політика і план рахунків, стандарти, кореспонденція рахунків, звітність. – Житомир: ЖІТІ, 2017. – 512 с.
5. Rusnak, A. V., Karнаushenko, A. S. & Petrenko, V. S. (2018). Legislative support of innovation activity in Ukraine: problems and ways to overcome them”, *Efektivnae konomika*, (10), <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2018.10.2>.
6. Tanklevska, N., Petrenko, V., Karнаushenko, A., & Melnykova, K. (2020) World corn market: analysis, trends and prospects of its deep processing. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, 6(3), 96-111. Retrieved from <https://arejournal.com/index.php/are/article/view/339>.
7. Руснак, А.В., Петренко, В.С., Карнаушенко, А.С. Аналіз

фундаментальних методів бюджетування з метою розроблення організаційної бюджетної політики. Науковий журнал «Причорноморські економічні студії». 2018. Вип. 33. С. 203-208.

8. Федорчук О.М., Петренко В.С., Карнаушенко А.С. Інноваційна інфраструктура як основа формування конкурентоспроможності підприємств регіону. Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту Серія: економіка і менеджмент. Вип. 4 2 (27), 2019. С. 126-134.

9. Гетьман О.О. Економіка підприємства: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Київ, Центр навч. літ., 2006 – 488с.

10. Петренко В.С., Карнаушенко А.С. Розвиток спільних аграрних підприємств України. Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. Т. 22. Вип. 9 (62). 2017. С. 42- 46.

11. Горяїнова С. Амортизаційна політика: суть, значення і інструменти її реалізації на практиці / С. Горяїнова, В. Скуратов // Білгородський економічний вісник. — 2007. — № 3. — С. 68–74.

12. Петренко В.С., Карнаушенко А.С. Фінансування інноваційного молодіжного підприємництва шляхом залучення венчурних коштів. БізнесІнформ. 2020. №7. С. 242–248. DOI:<https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-7-242-248>.

13. Гриньова В. М. Фінанси підприємств : навч. посібник / В. М. Гриньова, В. О. Коюда. – 3-є вид. перероб. і доп. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2005. – 432 с.

14. Петренко В.С. Факторний аналіз фінансової стійкості економічної безпеки спільних аграрних підприємств. Економічний аналіз:2017. Т.27. № 4.С. 255-260.

15. Данілов О.Д.. Фінанси підприємств у запитаннях і відповідях: навч. посіб./ О. Д. Данілов. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 256 с.

16. Карнаушенко А.С., Петренко В.С. Розвиток фінансування інноваційної діяльності аграрних підприємств Херсонської області. Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. 2014. (19, 1/1). 171-174.
17. Іванілов, О. С. Економіка підприємства: підруч. / О. С. Іванілов. - К. : ЦУЛ, 2009. - Книга. - 728 с.
18. Ізмайлова К. В. Фінансовий аналіз: навчальний посібник/ К. В. Ізмайлова. — К.: МАУП, 2001. — 148 с.
19. Карнаушенко А.С., Петренко В.С. Шляхи розвитку селенгу та лізингу у аграрних підприємствах України. Вісник Одеського національного університету.- 2013.- Т. 18, Вип.4/2.- С. 31-34.
20. Ковальова А. М. Фінанси фірми: посібник/ А. М. Ковальова, М. Г.Лапуста, Л. Г. Скамай. — М.: ІНФРА-М, 2000. — 416 с.
21. Крамаренко Г. О. Фінансовий аналіз і планування: навч. посібн./ Г. О. Крамаренко. — К.: Центр на-вчальної літератури, 2003. — 224 с.
22. Марцин В. С. Економіка торгівлі: підручник / В. С. Марцин. — К.: Знання, 2006. — 402 с.
23. Боровік Л.В., Карнаушенко А.С., Петренко В.С. Роль інформації у формуванні глобальної економіки та економічного розвитку суспільства. Вісник ХНТУ. 1(76), 2021. С.192-197.
24. Мохненко А.С. Стратегія розвитку регіонального газотранспортного підприємства / А.С. Мохненко, К.В. Мельникова, О.М. Федорчук // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія "Економічні науки". – Херсон, 2018. – № 32. – С. 91-94.
25. Небава М.І., Адлер О.О., Козловський В.О., Лесько О.Й., Мокіна Ю.В. Економіка та організація виробничої діяльності підприємства. – Вінниця: ВНТУ. – 2010.
26. Новіков Г. Інформаційні системи в обліку. – К.: Преса, 2012.

— 229 с.

27. Опарін В. М. Фінанси (загальна теорія): навч. посібник/ В. М. Опарін. — К.: КНЕУ, 2006. — 164 с.

28. Паранін Л. Бухгалтерський облік. — Харків: 2016. — 335 с.

29. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств. - К.: КНЕУ, 2000. - 460 с.

30. Попович П. Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання. — Тернопіль: Економічна думка, 2001. — 454 с.

31. Стадницький Ю. Амортизаційна політика в Україні: історія розвитку, існуючий стан та шляхи удосконалення// Економіст. – 2002. - №12. - ст.34-38.

32. Статут, затверджений річними загальними зборами від 27 березня 2015 року протокол № 30. – 31с.

33. Публічна фінансова звітність ТОВ "Новєра" за 2015-2017рр. – 111с.

34. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання. — К.: КНЕУ, 2003. — 554 с.

35. Тарасюк Г. М. Планування діяльності підприємства. – К.: «Каравела», 2003. — 432 с.

36. Федосов В. М. Фінанси зарубіжних корпорацій. — К.: Либідь, 2008. — 247 с.

37. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств. — К.: Ельга, Ніка-Центр, 2010. — 206 с.

38. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств. — К.: МАУП, 2004. — 328 с.

39. Філіна Г.І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання. – К.: Центр учбової літератури, 2009. - 320 с.

40. Хмелевський Є. Амортизаційна політика й оновлення промислово-виробничих основних фондів // Економіка України. -2008.- № 7.-С. 27-31.

41. Хом'як Р.Л., Саджениця М.В. Деякі аспекти вибору методів амортизації основних засобів. – Львів, 2001 – с. 54-56.
42. Чумаченко М. Ще раз про амортизацію як важливе джерело інвестиційної діяльності підприємства // Бухгалтерський облік і аудит. - 2008. - №11. - С.3-7.